

dicuntur. Ideo dicitur, ipsorum. & nro. Et ne uideretur excludisse auctoritatem patris, quia dicitur dñi ihu subiunxit, Gratia uobis & pax a dō patre nostro. Quibus uerbis ostendat filium recte ex dō dum gratiam tamen semper referendam ad patrem. Ne tamen non ideo minor sit patre, sed quia in nullo est pater solus. Qui autem non a se sed a patre filius est, & quia quod filius est, patris est filius, gratia ad patrem referatur, filius tamen non impar patri credatur, filium quoque saepe apostolus dñm ac dñm uocat, ut ostendat non ipsum esse patrem. Similiter & patrem dñm ac dñm uocat, non tam extendatur, & ipse sit filius, ut heretici dixerunt. Sed propter discretionem personarum. Omnes nempe heresias, haec, & eorum imitatores, sunt ueluti huius apostoli dictis, quia quaeque ipsi potuerunt inuenire futura, ille praeuenit. Gratia dicitur, quia gratis datur. Pax quoque dicitur a pacto, id est foedere, quod praecedat ut forma sequatur pax. Cum uero reges terreni inter se dimicare uolunt, hi qui p pace discurrunt foederatores a foedere dicuntur. Foedus autem dicitur a fide, quoniam ipse fide requiritur, sicut enim pacem carnalem praecedat foedus, sic & spiritalem praecedat gratia. Est gratia qua relaxantur peccata. Quibus relaxatis, dō reconciliamur per pacem. Et illud notandum, quia & silenter totius tamen trinitatis in hac saluatione fit mentio. Sequitur, Gratias ago dō meo semper & cetera. more solito agnatiarum actione coepit. Ut suos auditores ad meliora in uita, In eo quod agnatiarum coepit actione,

exemplum reliquit predicatoribus, ut non solum pro suis, uerum etiam & pro suorum gratias dō referant profectibus auctorum. In hoc uero quod dicit dō, monere ut qui ab homine aliquid discit, non homini, sed dō gratias referat, quia frustra quisque laborat extrinsece, nisi ad sit gratia sancti spiritus quae doceat interius. Meo quidem addidit, quia & fidei natura omnium est, quoniam creator est & iudex. Gratia solummodo electorum est, & ideo non est haec uox malorum, sed tantum bonorum. Verum quia sunt qui tantum ad rem pus, aut ad uersis, aut in prosperis non tantum in uersis quae referunt, subdidit, semper. Ergo quidem in prosperis nec ad uersis ullo tempore reuocantur, impleant quod dñs, scilicet. Sequitur, pro nobis, hoc est non sapientibus, aut potentibus, sed ad unitatem accinentibus. Sequitur, in gratia dñi id est per gratiam, & quia sunt mali diuites, qui habent gratiam diuitiarum, ne per tali gratia agere. Addidit, dñs, quae data est uobis, ubi in xpo ihu. In xpo ihu ideo dicit, quia tanta gratia in eo est, conuenit, ut omnes credentes in eius remissionem suorum estis peccatorum. Unde idem dicit, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, uiuet. Quare egerit gratias, quia in omnibus, inquit, diuites facit etiam. Non enim dicit in quibusdam, sed in omnibus, sed quae sunt haec diuitiae, intellegendum est, numquid auri, aut argenti, aut ceterarum rerum temporalium, non. Sed spirituales. Ille inquam de quibus dicit esaias, Diuitiae salutis, sapientia & scientia, timor dñi ipse thesaurus eius. Nam quae sunt diuitiae, manifestat cum subdidit, in omni uerbo & omni

AN AEMULAMUR DOMINI. Quasi diceret. Si in hoc dominum imitamur
 enim quod cum peccatoribus manducatis. in hoc tam non imitamus.
 quod idolothrita comeditis. Ipse enim numquam legitur idolothrita
 comedisse. Et si comedenda essent suo monstrasset exemplo. Ergo
 quod exemplum ostenditis quod dominus non ostendit. fortiores illo estis. In quibus
 huiusmodi exemplaribus invenietur. Ad adhelandum dominum provocamus.
 Et est sensus. Dum ista agitis. numquam non provocatis illum ut ulciscatur
 vos. Aut fortiores illo estis. & ideo non potest. Sequitur.

OMNIA MIHI LICENT. SED NON OMNIA EXPEDIUNT. Omne quod in me
 cello vult manducare. nihil inrogantes propter conscientiam.
 Prohibuerat eos idolothrita comedere. & plurimum coartavit.
 Adeo ut pene videretur ipsa natura dantesse. Et quod carnes
 idolis immolatas in mercato vendebant. ne aut ipsi numquam
 assarentur. Aut natura dantesse videretur. descendens cecidit.

OMNE INQUIT QUOD IN MACELLO VENIT MANDUCATE. Sed quia
 re iussit non inrogare. Neque enim manifestaretur. & ad deri
 sionem illi. quod esset immolati cum diceretur. Et quod voluit osten
 dere illud quod idolis immolatum natura esse bonum. subiunxit.
DNI ET TERRA ET PLENITUDO EI. Ac si diceretur. Si dominus est
 terra. & illud dominum propter cuius conscientiam iussit non inrogare.
 Inferius ostendit. Non tamen. sed alteri. Quare ergo propter
 alteri. Ne aut in idolis suis laetetur. Aut de illi occasione
 ut reprehendat & dicat. Quare ergo iste idolum execrat.
 cuius immolata comedit libenter. Sequitur.

SIQUIS AUT VOCAT VOS INFIDELIUM. ET VULTIS IRE. OMNE QUOD
 vobis apponit manducate. His verbis non cogit eos ire. si in eorum
 libertate ponit. ut ad exemplum dominum si se agnoverint prodeponat
 se eos vadant. Sequitur.

UT QUOD ENI LIBERTAS MEA IUDICAT. AB ALIA CONSCIENTIA.
 Ac si dicat. Libus quod omnia munda & licita intellego.
 Quare idolothrita comedendo dare debeo occasionem ut

alteri conscientia me iudicet. Sequitur. Quod gratias ago.
ET SI EGO CUM GRATIA PARTICIPO. QUI IN BLASPHEMOR PRO EO
 Et est sensus. Si ego sub invocatione. benedictione. ac vene
 ratione. cum gratia actione licita precipio. quare idolothrita comē
 dendo alius debeo occasionem prebere. blasphemandi me. Sequitur.

SI VE ERGO MANDUCATIS. SI VE BIBITIS. VEL ALIUD QUI
 faciatis. omnia in gratia difacite. His verbis evidentissime idolorum
 sacrificia execrat & edemur apostolis. Quid enim ad laudem dei
 idolothrita accingi comedere. Dum enim immolatum idolis co
 meditis. maior inquam ei iniuria inrogat. Si in lege. Lucii.
 & aliorum. de delubra destitui ac communium iubent. quod ad lau
 dem dei pertinet. quomodo idolothrita comedere ad laudem accingi.
 Convivia scilicet sub invocatione. & benedictione. cum gratia
 ratione simpliciter celebrare. & indigentibus necessaria
 ministrare. ad laudem dei pertinet. quia ex hoc datur. unde deus laudetur. Sequitur.

SI NE OFFENSIONE ESTOTE IUDAEIS ET GENTIBUS; ET ECCLESIAE DEI.
 Ac si alius verbis dicat. Iudeis in offensionem estis. quod dicitis
 vos habere legem. & prophetas. & idolothrita comeditis. qui illi
 execrantur. Gentibus. & ecclesia. quod non solum non increpatis. ut ab his rece
 dant. sed occasione datis. ut in illis perneant. quoniam credunt
 vos in idolo aliquid magnum intellegere. Et ecclesiae dei. quod sim
 pliciter. datis occasione temptandi. reprehendendi. Sequitur.

SI ET EGO PRO OMNIBUS PLACEO. Numquam persecutoribus
 placebat. Non. Sed de omnibus. generibus. erant fideles. quibus
 ille placebat. Non est curari sibi. quilibet dicit se non placere ho
 minibus. quo fine placitis sui non in hominibus. constituebat. Sequitur.

NON QUAESENS QUOD MIHI UTILE EST. SED QUOD MULTIS UT
 salui fiant. Imitatores mei estote. sic & ego xpi. Et est
 sensus. Si xpi ipse si pro nostra salute carne suscepit. & opprobria
 sustinuit. ita & apostoli ipse si pro salute generis humani in mun
 dum direxerunt. sic & vos si in salute querere studuerit. Sequitur.

Abb. 40 b